

TRAPPEN VAN VERGELIJKING

1. Inleiding

- Als we (bv.) twee (of meer) voorwerpen of personen met elkaar vergelijken, kunnen we ze **gelijkstellen** of **niet**. Als we bv. drie kinderen (de vierjarige Rachel, de zesjarige Baptiste en de achtjarige Martin) met elkaar vergelijken, en we vinden ze even lief, dan kunnen we bv. zeggen:
  - dat "**Baptiste even lief is als Rachel** (of **dat Rachel even lief is als Martin**)".
  - We kunnen ook zeggen dat "**Baptiste net zo lief is als Rachel** (of **dat Rachel net zo lief is als Martin**)".

- Als ze op specifieke punten verschillen (i.c. de leeftijd), dan zeggen we bv.
  - dat "**Baptiste ouder is dan Rachel**",
  - dat "**Rachel minder oud is dan Baptiste**",
  - en dat "**Martin de oudste is**".

- Is Laurie ook acht jaar, dan kunnen nog zeggen
  - dat **Laurie even oud is als Martin**,
  - en dat **Baptiste niet zo oud is als Laurie**.

1.1. "even ... als" of "net zo ... als"

Laurie De leraar Frans Kip Fietsen	is	EVEN NET ZO	oud vriendelijk lekker gezond	ALS	Martin de leraar wiskunde vis zwemmen	.
---	----	----------------------------------	--	------------	--	---

1.2. "niet zo ... als"

Baptiste Mijn neef Kip Nederlands	is	NIET ZO	oud vriendelijk lekker gezond	ALS	Laurie mijn buurman vis Duits	.
--	----	----------------	--	------------	--	---

1.3. "minder ... dan"

Rachel Mijn tante Kip Nederlands	is	MINDER	oud vriendelijk lekker moeilijk	DAN	Baptiste mijn oom vis Duits	.
---	----	---------------	--	------------	--------------------------------------	---

1.4. "[adj + ER] ... dan"

Baptiste Duits Vis Mijn buurman Sarah	is	oud ER moeilijk ER lekker DER vriendelijk ER oud ER	DAN	Rachel Nederlands kip zij haar zus	.
---	----	--	------------	--	---

- Na een comparatief wordt wel eens "als" gebruikt i.p.v. "dan".
- In die context klinkt "als" zeker informeler en wordt dus best vermeden in schriftelijk / formeel taalgebruik.

2. Vorming

- "groot" is dan de neutrale vorm of basisvorm of nog "de stellende trap";
- "ouder" is de vergrotende trap of comparatief;
- "oudste" is de overtreffende trap of superlatief.
- De comparatief wordt in het Nederlands gevormd door toevoeging van "-er" achter de neutrale vorm van het adjectief.
- Om een superlatief te vormen wordt "-st" toegevoegd .

Stellende trap (neutrale vorm) <i>adjectief</i>	Vergrotende trap (de comparatief) <i>adjectief + ER</i>	Overtreffende trap (de superlatief) <i>adjectief + ST</i>
(1) klein (2) dik (3) langzaam (4) duur (5) wijs	kleiner dikker langzamer duurder wijzer	Kleinst Dikst Langzaamst Duurst wijst

Opmerkingen

- **(1)** Naast adjectieven kunnen er ook **bijwoorden** worden gebruikt in vergelijkingen :
  - (1a) Marc rijdt even vlug als Erik.
  - (1b) Marc rijdt net zo vlug als Erik.
  - (2a) Gaby rijdt niet zo vlug als Marc.
  - (2b) Gaby rijdt minder vlug dan Marc.
  - (3) Marc rijdt vlugger dan Gaby.
  - (4) Frankie rijdt het vlugst (van allemaal).
- **(2)** Als het adjectief (of bijwoord) op een "-r" eindigt, dan wordt de comparatief gevormd door « **-der** » toe te voegen aan de basisvorm:
  - (5) Ze staan wat verder.
  - (6) Kip is veel lekkerder.
- **(3)** De spellingsregels moeten natuurlijk ook gerespecteerd worden:
  - groot → groter
  - langzaam → langzamer
  - dik → dikker
  - dun → dunner
  - vies → viezer
  - (7) Simon is groter en dikker dan Tobias.
- **(4)** Als een comparatief (of superlatief) **attributief** gebruikt wordt, dan gelden dezelfde verbuigingsregels als voor het adjectief. Comparatieven van meer dan drie lettergrepen blijven meestal – om eufonische redenen – onverbogen :
  - een groter ijsje
  - een veel snellere auto
  - geen kleiner exemplaar
  - vollere kisten
  - iets mooiers
  - de snelste auto
  - het meest indringende onderzoek
  - de gekste dingen
  - het jongste kind
  - Annicks beste vriend
  - een voorzichtiger(e) formulering

- (5) Als het tweede lid van de vergelijking een pronomen is, dan staat dat pronomen in de onderwerpsvorm (het is eigenlijk het onderwerp van een elliptische bijzin) én wordt het beklemtoond.
  - (8) Sarah is groter dan **ik** (dan **jij** / dan **hij** / dan **zij**).
  - (9) Ze wonen in een groter huis dan **wij**.
    - Vergelijk nu:
      - (10) Waarom gaf je Sofie meer geld dan **ik** ?
(Ik gaf ook geld aan Sofie)
      - (11) Waarom gaf je Sofie meer geld dan **mij** ?
(Ik kreeg van jou minder geld dan Sofie)
- (6) Onregelmatige vormen
  - Een paar adjectieven zijn onregelmatig. De frequentste zijn :

weinig	minder	minst
veel	meer	meest
goed	beter	best
graag	liever	liefst

- Samuelle is mijn beste vriendin.
- Sarah ziet de meeste films.
- Bij de minste beweging schiet ik.
- Hij drinkt liever koffie, maar ik drink liefst wijn.

3. MEER + adjectief

- In een zeer beperkt aantal gevallen wordt de **comparatief** gevormd met "**meer + adjectief**".
- Dit is het geval ...
  - **3.1.** met adjectieven die alleen predicatief gebruikt kunnen worden
    - (1) Deze ring is meer **waard** dan deze halsband.
    - (2) Ik ben het nog meer **beu** dan jij.
    - (3) Ze is meer **begaan** met haar eigen lot dan met dat van haar man.
    - (4) Ze is meer **bereid** tot medewerking dan haar broer.
    - (5) Hij is meer **bang** dan zij.
    - (6) Ze is meer **geneigd** tot toegevingen dan haar man.
  - **3.2.** met adjectief gebruikte participia (deelwoorden) voor zover zij nog duidelijk hun **werkwoordelijke betekenis** bewaard hebben
    - (7) Zou u zeggen dat dit **een meer gebruikte vorm** is ?
    - (8) Is het Nieuwsblad **een meer gelezen krant** dan Het Laatste Nieuws?
  - **3.3.** als twee adjectieven met elkaar vergeleken worden.
    - (9) Ik vind hun truien meer paars dan groen.
    - (10) Mijn studeerkamer is meer breed dan lang.
    - (11) Ze werd meer dood dan levend uit het water opgevist.

4. MEEST + adjectief

- In een zeer beperkt aantal gevallen wordt de **superlatief** gevormd met "**meer + adjectief**".
- Dit is het geval ...
  - **4.1.** met adjectieven die alleen als predikaten gebruikt kunnen worden :
    - (12) Deze ring is het meest waard.
    - (13) Zij is het meest beu.
    - (14) Ze is het meest bereid tot medewerking.
    - (15) Hij is het meest bang.
    - (16) Ze is het meest geneigd tot toegevingen.

- **4.2.** met adjectief gebruikte participia (deelwoorden) voor zover zij nog duidelijk hun **werkwoordelijke betekenis** bewaard hebben.
  - (17) Is hij de meest gehate prof van de hele Faculteit.
  - (18) Wat is de meest gelezen krant in Vlaanderen?
  - (19) Dat was het meest indringende onderzoek waarvan ik ooit heb horen spreken.
  - (20) Wat is de meest gestelde vraag?
  - (21) Wat is het meest vervangen onderdeel van een auto?
  - (22) Dat is de meest misplaatste grap sinds jaren!

- **4.3.** met adjectieven die op –st/-sd eindigen, of op –isch.
  - (23) de meest problematische situatie.
  - (24) Ik was toen het meest verbaasd.
  - (25) Hij is de meest robuuste kerel van allemaal.
  - (26) De meest woeste streek in de V.S. is misschien wel de “Dead Valley”.
  - (27) Volgens de meest pessimistische geluiden zal de zomervakantie met twee weken ingekort worden.

✚ 5. Specifiek gebruik van comparatieven en superlatieven

■ 5.1. Onechte vergrotende trap:

- Let op de specifieke betekenis van een aantal woorden die formeel op comparatieven lijken:
  - De jongeren
  - De ouders
  - Een ietwat oudere vrouw
  - de jongere generatie

■ 5.2. De keuze van het lidwoord hangt bij **elliptisch gebruikte superlatieven af van het lidwoord van het substantief:**

- Die weg is de beste.
  - = de beste weg van de mogelijke wegen
- Dat kind is het jongste.
  - = het jongste kind van alle (aanwezige) kinderen
- Die film is de spannendste.
  - = de spannendste film van al de films die ik gezien heb
- Dat verhaal is het mooiste.
  - = het mooiste verhaal van alle verhalen die ik gelezen heb

■ 5.3. Superlatieven kunnen ook **predicatief gebruikt** worden:

- In dat geval wordt “**het** + adjectief + st(e)” gebruikt:
  - Die weg is het best / het beste.
  - Dat kind is het jongst / het jongste.

■ 5.4. Superlatieven kunnen ook **adverbiaal gebruikt** worden:

- Ik werk het hardst(e) als ik onder druk sta.
- Samuëlle werkt het hardst (van allemaal).
- Die weg is het beste / het best (van de mogelijke wegen).
- In de lente is die streek het mooist / het mooiste.
- Die jongen is het knapst/ het knapste.

■ 5.5. Als superlatieven substantivisch gebruikt worden, dan gedragen ze zich ook navenant:

- De kleinsten moeten vooraan zitten.
- De grootste draagt de zwaarste koffer.

■ 5.6. Absolute overtreffende trap:

- Dat zou ik allerdwaast vinden.
- Het is de allereerste keer dat zoiets gebeurt.
- Dat is van het allerhoogste belang.
- Hoe laat vertrekt de allerlaatste bus?

■ 5.7. “Op + bezittelijk voornaamwoord + superlatief” :

- In dat pak ben je op je mooist.
- In dat pak is hij op z’n mooist.
- In die jurk is ze op haar mooist.

- Ik werk op m'n hardst, hoor.
  - Hij werkt op z'n hardst.
  - Ze werkt op d'r hardst.
- **Soms verandert de vorm van het bezittelijk voornaamwoord niet meer en hebben we te maken met geijkte uitdrukkingen:**
- Ze is op z'n minst 50 jaar, hoor.
  - Sarah wordt op z'n vroegst volgende week verwacht.
  - We zullen op z'n laatst / op z'n vroegst om twee uur thuis zijn.
- **5.8.** Let nog op het specifieke gebruik van comparatieven en/of superlatieven in de volgende gevallen :
- Dat kan best.
  - Ik luister graag/liever naar klassieke muziek.
  - Dat kan best / Dat is best mogelijk.
  - Stoor ik ? Nee, niet in het minst.
  - Ze deed haar uiterste best.
  - Ze waren ten minste 5 minuten laat.
  - Dat is ten strengste verboden.
  - Ze zal zeker niet komen. Ja, dat kan best.
  - Beste Jan, hoe maak jij het ?
  - Met de meeste hoogachting (aan het einde van een brief).
- Het leven wordt steeds duurder.
  - Het leven wordt duurder en duurder.
  - Het leven wordt hoe langer hoe duurder.
- We hebben steeds meer/steeds minder vrije tijd.
- Hoe meer je werkt, hoe gezonder je bent.
  - Hoe meer je werkt, hoe gezonder ben je.
  - Hoe meer je werkt, des te gezonder ben je.
  - Hoe meer je werkt, des te gezonder je bent.
- **5.9.** In geijkte (figuurlijke) uitdrukkingen wordt "zo + adjectief + als ..." gebruikt.
- Vergelijk de eerste reeks met de tweede :
- (a) Vis is **even** lekker **als** vlees.
  - (b) Vis is **net zo** lekker **als** vlees.
  - (c) Jan is **even** vriendelijk **als** Anita.
  - (d) Jan is **net zo** vriendelijk **als** Anita.
  - (e) Een racefiets is **even** duur **als** een computer.
  - (f) Een racefiets is **net zo** duur **als** een computer.
- (1) **zo** bang **als** een haas
  - (2) **zo** blind **als** een mol / een kip
  - (3) **zo** dom **als** een ezel / os / uil
  - (4) **zo** dom **als** het achtereind van een koe
  - (5) **zo** dronken **als** een uil
  - (6) **zo** gezond **als** een vis
  - (7) **zo** hongerig **als** een wolf /kerkrat
  - (8) **zo** koppig **als** een ezel
  - (9) **zo** kwaad **als** een stekelvarken
  - (10) **zo** lelijk **als** een aap
  - (11) **zo** lui **als** een varken
  - (12) **zo** moe **als** een hond
  - (13) **zo** nijdig **als** een spin
  - (14) **zo** onnozel **als** een schaap
  - (15) **zo** rood **als** een kreeft
  - (16) **zo** schuw **als** een konijn
  - (17) **zo** slim **als** een vos
  - (18) **zo** sterk **als** een paard / beer / leeuw
  - (19) **zo** traag **als** een slak
  - (20) **zo** trots **als** een pauw

- (21) **zo** vals **als** een kat
- (22) **zo** vrij **als** een vogel in de lucht
- (23) **zo** wit **als** een duif
- (24) **zo** ziek **als** een hond
- (25) **zo** zwart **als** een raaf